

Når forskellighed opfattes som fejl

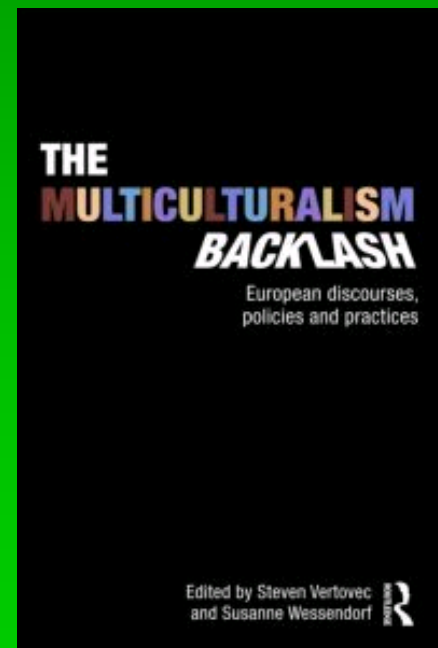
– om den dominerende politiske
forståelse og håndtering af etnisk
mangfoldighed blandt børn og forældre

Den aktuelle danske integrationspolitik

“Danmarks hovedstrategi til at håndtere indvandring er uden tvivl stadig baseret på den *assimilationisme* der passer godt ind i den *monokulturelle velfærdsmodel*.”

”På den anden side er officielle diskurser blevet bedre til at formulere sig i begreber som ‘ligebehandling’ og til at inkludere dele af snakken om mangfoldighed og mangfoldighedsledelse i retorikken; ‘det er ikke fordi vi ikke accepterer forskellighed ...’.”

(Hedtoft 2010, s. 118, mine fremhævelser og oversættelse)

Politisk retorik

- ifbm. spredning af tosprogede børn

”Vi er nødt til at se i øjnene, at det ikke er danskernes børn, som skaber dette problem. Det er de tosprogede børn, som er problemet, og derfor er det mere rimeligt, at det er dem, som flytter sig. Rent bortset fra, at man ikke kan tvinge de danske børn til at flytte sig.”
(Undervisningsminister Bertel Haarder i Politiken 15. maj 2005)

Politisk retorik

- ifbm. curriculum i skolen

»Dansk kultur er vigtigere end andre kulturer. Da jeg som undervisningsminister satte den bibelske fortælling i centrum af kristendomsundervisningen, så var det klar diskrimination. Man skal være fortrolig med den bibelske fortælling, og man skal have kendskab til andre religioner. Det er diskrimination, og sådan skal det være. Tilsvarende i dansktimerne. Der læser man dansk litteratur - det er vigtigere end udenlandsk litteratur. Derfor siger jeg, at al den tale om kulturlighed og religionslighed - det er nonsens. (...) Danmark er nu engang et dansk samfund. Det er danskerne, der bestemmer i Danmark.« (Minister for flygtninge, indvandrere og integration Bertel Haarder Weekendavisen, 1.3.2002).

Politisk retorik

- ifbm. den nationale kanon i skolen

»Der er stadig mange slag, der skal slås. Et af de vigtigste handler om den konfrontation, vi oplever, når indvandrere fra muslimske lande nægter at anerkende dansk kultur og europæiske normer. Midt i vores eget land er der ved at udvikle sig parallelsamfund, hvor minoriteter praktiserer deres middelalderlige normer og udemokratiske tankegange.«

(Kulturminister Brian Mikkelsen, Tale ved De Konservatives årsmøde, 24.9.2005).

Politiske tiltag ifht. børn af etniske minoriteter

- Afskaffelse af modersmålsundervisning (2002)
- Obligatorisk sprogtests og sprogscreening på dansk
- Spredning – Københavnermodellen, ”blid spredning”
- Spredning – Modtagerskoler i Århus, tvangsspredning og ”busning” af tosprogede børn
- Nationale kanoner i skolen

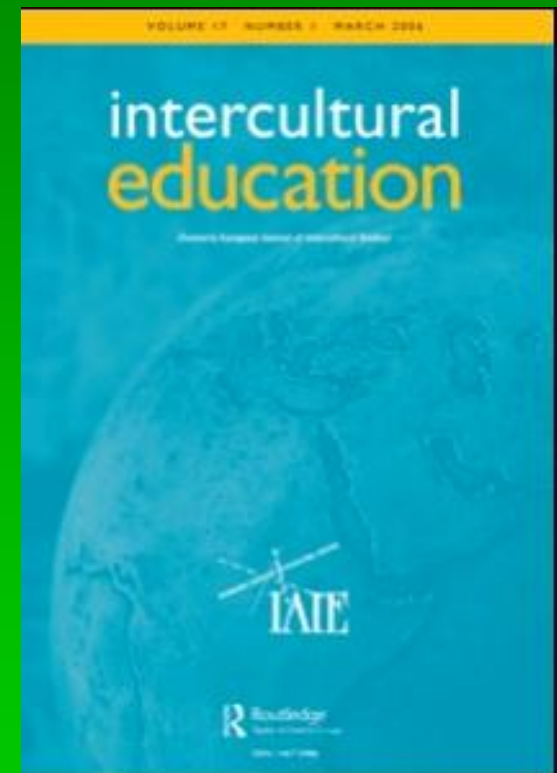
- *Intet* af dette tager udgangspunkt i minoritetsbørnenes sprog, kultur eller baggrund som resurse.

- *Alle* disse tiltag kan kaldes *monokulturalistiske* eller *assimilatoriske*.

Forskning i dansk politik for tosprogede børn

Undersøgte dokumenter

- *En god start til alle børn - Socialministeriet 2003*
- *Vision og strategi for bedre integration - Regeringen 2003*
- *Regeringens strategi mod ghettoisering – Regeringen 2004*
- *Regeringens integrationsplan – Regeringen 2005*

Horst & Gitz-Johansen,
Intercultural Education, vol 21, nr
2, april 2010

Forskning i dansk politik for tosprogede børn

Konklusion:

”Den konsensus, som strækker sig fra højre til venstre i det traditionelle politiske spektrum, **ekskluderer multikulturelle synspunkter** fra uddannelsespolitikken, det vil sige alle synspunkter, der ikke tager for givet at den dominerende kultur er den eneste gyldige grundlag for viden og socialisering og at det dominerende sprog er det eneste gyldige medium for læring, kommunikation og deltagelse.”

”Denne eksklusion af multikulturelle perspektiver opnår ved at præsentere etnisk mangfoldighed og forskellige uddannelsesresultater som et spørgsmål om, at etniske minoritetsbørn og deres familier **mangler kulturelle, sociale og sproglige resurser**, eller med andre ord **deprivationsparadigmet**.”

”Denne konsensus har den funktion at den **beskytter pædagogiske institutioner og majoritetssamfundet** mod kritik, da problemernes årsag placeres hos minoritetsbefolkningen.” (Horst & Gitz-Johansen 2010, s. 147, min oversættelse og fremhævelser)

Frasorteret pædagogisk forskning om tosprogede børn

- Sprogforskning der medtænker modersmålets betydning
- Antropologisk og sociologisk forskning der inkluderer institutionel forskelsbehandling
- Forskning i politiske og kulturelle rettigheder
- Didaktisk forskning med et multikulturelt/interkulturelt/flerkulturelt udgangspunkt

Politisk frasortering af forskning

”På sin vej op gennem ministeriets bureaukrati foretages der på denne vis tekstnære redigeringer at pædagogiske, faglige produkter. **Herved bliver politiske budskaber om integration som enshed kamufleret som faglighed** udarbejdet af eksterne fagfolk. Til sidst kan den siddende minister få forelagt et resultat, hvor al pædagogisk faglighed er blevet omredigeret eller fjernet, fordi embedsmænd har vurderet, at det var i modsætning til den aktuelle integrationspolitik.” (s. 86, mine fremhævninger)

Bergthóra Kristjansdóttir og Lene Timm: Tvetunget uddannelsespolitik, 2007

Hvilke former for pædagogik anvendes i daginstitutionerne

- Anerkendende pædagogik 96,6
- Rummelighed/inkluderende pædagogik 88,6
- Mange Intelligenser 69,3
- Naturpædagogik 67,0
- Bevægelses-/idrætspædagogik 63,6
- Italiensk inspireret pædagogik 62,5
- Læringsstile 56,8
- Flerkulturel pædagogik 38,6
- Systemisk pædagogik 33,0
- Musikpædagogik 26,1
- Struktureret pædagogik 26,1
- Dialogisk pædagogik 18,2
- Dramapædagogik 14,8
- Kognitiv pædagogik 13,6
- Adfærdspædagogik 10,2
- Kritisk pædagogik 1,1

Undersøgelsen:

- Der var mulighed for at komme med flere svar.

- Børn & Unge har spurgt samtlige 98 kommuner. 71 af kommunerne har svaret, 27 kommuner har ikke svaret.

Kilde: Børn & Unge
nr. 24 / 2009.

Anerkendelsesbegrebet

- Berit Bae

- "Anerkendelse kommer til udtryk gennem hele den måde man er i relation til andre på og udspringer af en grundlæggende holdning af ligeværdighed og respekt." (Berit Bae i Social Kritik 47/97, s. 8)
- "Det at være i en anerkendende relation indebærer netop at opleve (...) selvtillid, selvstændighed, tolerance, medmenneskelig respekt." (Berit Bae i Social Kritik 47/97, s. 8)

Anerkendelsesbegrebet

- Anne-Lise Løvlie Schibbye

”Når vi accepterer den andens oplevelse, især når den adskiller sig meget fra vores egen, bliver vi sårbare. Accept af den andens oplevelse kræver at vi tør konfrontere angsten ved at skulle justere vores egen opfattelse og på den måde ændre os.” (Schibbye 2005, s.282)

Anerkendelsesbegrebet

- Axel Honneth

- "For at opnå et ubrudt selvforhold har mennesket (...) behov for en social værdsættelse, hvor det får mulighed for at forholde sig positivt til sine konkrete egenskaber og muligheder." (Honneth 2006, s.163)
- "den sociale værdsættelse (kan) ifølge selve sin funktion jo kun (...) gælde de egenskaber og muligheder, hvori samfundsmedlemmerne adskiller sig fra hinanden: Man kan kun føle sig "værdifuld", når man føler sig anerkendt med hensyn til **de præstationer, man ikke forskelsløst deler med andre.**" (Honneth 2006, s.168, min fremhævelse)

Spørgsmål til os selv

- Hvordan laver vi en *anerkendende* og *respektfuld* pædagogik, også ifht minoritetsbørn og forældre?
- Hvordan inkluderer vi flere sprog og kulturelle baggrunde i den samme pædagogik?
- Hvordan undgår vi generaliserende og statiske forestillinger om hvad kultur og etnicitet er?
- Hvordan skaber vi samtidig fællesskab og samhørighed blandt børn og forældre fra forskellige baggrunde?
- Hvordan gør vi det *under* og *imod* de nuværende politiske strømninger?

Forestillinger om ”det tosprogede barn”

- Voldsomme
- i et ingenmandsland
- lukket kropssprog
- ressourcesvage
- skal have hjælp til alt
- uvidende
- ingen oplevelser
- ustimulerede
- ved ikke noget
- kommer ingen steder
- oplever ikke noget
- behandler dyr dårligt
- ufrie

Forestillinger om ”den tosprogede familie”

- magter ikke deres børn
- leveregler som i vikingetiden
- blevet bange for at være blevet for danske
- de står i et tomrum
- kvindeundertrykkelse/pigeundertrykkelse
- oldnordisk
- lever i 1850
- ressourcesvage
- ingen ambitioner for døtre
- har uorden
- fungerer ikke godt
- svag social status
- bakker ikke op om deres børn
- ikke decideret fundamentalistisk, men....
- gammel kultur
- udemokratiske
- truer dansk skolekultur

Eksempler på deprivationstænkningen - En god start til alle børn, 2003

”Som samfund må vi gøre, hvad vi kan for at kompensere udsatte børn for deres dårlige udgangspunkt.” (s.6)

Eksempler på deprivationstænkningen - Regeringens integrationsplan 2005

- Hvor går det galt, og hvad går galt?
 - **Familiebaggrund:** Forældrenes kendskab til det danske skolesystem – og deres egen uddannelsesbaggrund og arbejdsmarkedstilknytning:
 - Børn, der kommer fra familier, hvor forældrene er på **overførselsindkomst**, og som har en svag kontakt til det danske samfund (de isolerede børn), klarer sig dårligst i skolen og uddannelsessystemet.
 - Børnenes sociale og kulturelle isolation forstærkes, hvis de bor i **socialt udsatte boligområder**, hvor der er en høj andel af indvandrere og flygtninge. (s. 11, mine fremhævelser)

Multikulturel pædagogik

- også anerkendelse af tosprogede børn og forældre

- Bygger på en ressourceforståelse:
 - Børn fra alle etniske grupper har erfaringer der kan være ressourcer i den rette sammenhæng
- Prøver at tilpasse institutionen til børnenes erfaringer og forudsætninger: Flerkulturalitet og flersproglighed ses som naturligt!
- Praksis: Tiltag der skal gøre institutionen mere rummelig og anerkendende
 - Arbejde med personalets holdninger og forventninger
 - Inklusion af børnenes identitet og erfaringsbaggrund
 - Arbejder med styrkelse og anerkendelse af modersmål
 - Er nysgerrig efter hvordan også minoritets forældrene kan bidrage til institutionskulturen og børnenes trivsel

Flerkulturel Pædagogik

”Skolen skal medvirke til at alle får identitetsbekræftelse og perspektivudvidelse. Dette indebærer at alle skal kunne genkende sig, og at skolen bygger på deres kundskaber og erfaringer (**identitetsbekræftelse**). I tillæg skal alle *lære noget nyt* (**perspektivudvidelse**).”

(Ann-Margit Hauge 2007, s. 27-28, min oversættelse og fremhævnning)

Inddragelse af Afrika i leg

Fra aktionsforskning i norsk flerkulturel børnehave:

”På et tidspunkt leger børnene en leg. Et nyankommet somalisk barn, der stort set ikke kan norsk er med i kanten af legen. Pædagogen introducerer en grøn lego-plade, som hun så kalder Afrika-land, og hun sætter dyr som en giraf, en løve og en elefant derpå. Dette gør drengen entusiastisk. Han siger til et af de norske børn: ’Du kender ikke Afrika. Du er fra Norge.’”

Det kulturelle indhold og deltagelse

Observation 1: I klassen

- Morten: 3
- Jan: 1
- Hatché: 0
- **Melan: 0**
- Suleyma: 5
- Thomas: 7
- Haisam: 0
- Jamshid: 0
- Zahraa: 4
- Kirsten: 0
- Zahraa: 2
- Christian: 2
- Jeppe: 4
- Niels: 8
- Mette: 8
- Sems: 4
- Vibeke: 2
- Mizra: 0

Observation 2: I klassen

- Niels: 3
- Mette: 2
- Sems: 1
- Christian: 4
- Jeppe: 3
- Kirsten: 1
- Zahraa: 2
- Jamshid: 2
- Haisam: 1
- Zahraa: 1
- Thomas: 3
- **Melan: 1**
- Suleyma: 1
- Hatché: 1
- Vibeke: 1
- Mizra: 1
- Morten: 3
- Jan: 2

Observation 3: Leg med etniske minoriteter

Melan: 6
Zahraa: 6
Hatché: 6
Mizra: 6

Observation 4: Samtale iransk eventyr i modtageklassen

Zahraa: 5
Haisam: 4
Jamshid: 10
Melan: 16
Hatché: 0
Mizra: 3

Observation 5: Samtale tilbage i klassen

Sems: 3
Suleyma: 4
Jan: 4
Kirsten: 2
Christian: 1
Jeppe: 1
Melan: 0

Politisk ignorering af forskning

”Tilsammen vidner de rapporteringer, som vi har gennemgået, om, at det danske undervisningsministerium fra starten af 80’erne og op til i dag er blevet gjort opmærksom på, at rammerne for undervisningen ikke sikrer lighed for etniske minoritets elever i skolen. I store træk peger rapporterne i enighed på, at der i skolen er en kulturel skævhed, der ignorerer kulturel og sproglig forskellighed, at modersmålsundervisningen og anerkendelse af elevernes modersmål bør øges, at alle tosprogede elever bør sikres undervisning i dansk som andetsprog, at lærere og ledere i skoler og på lærerseminarier bør blive kvalificerede til at undervise i en skole, hvor forskellighed er et faktum og ikke et overgangsfænomen.” (Kristjansdottir og Timm: Tvetunget uddannelsespolitik, 2007, s. 41)

Monokulturel pædagogik

- anerkender majoritetsbørn og forældre

- Bygger på en mangeltilgang:
 - De tosprogede børn klarer sig dårligt, fordi de vokser op i et sprogligt, kulturelt og socialt mangelfuldt miljø
- Søger at kompensere for minoritetsbørns mangler: Ensproglighed og danskhed ses som det naturlige!
- Praksis: Tiltag der skal kompensere for disse børns mangler
 - ↳ Kun fokus på majoritetssproget (dansk)
 - ↳ Kun fokus på at lære børnenes majoritetskultur
 - ↳ Søger at opdrage minoritetsforældre snarere end inddrage